

УДК 821.161.2-312

UDC

DOI: 10.17223/18572685/60/9

РОМАНТИЧНА ПОЕТИКА ТВОРІВ МИХАЙЛА МІНЧАКЕВИЧА В ЗБІРЦІ «СИН РУСІ»

О.П. Новик

Бердянський державний педагогічний університет
Україна, 71111, м. Бердянськ, вул. Шмідта, 4
E-mail: novior@gmail.com

Авторське резюме

У статті розглядаються вірші Михайла Мінчакевича з рукописної збірки «Син Русі» («Сатира», «Розсвіт», «Роксолян», «Розлука», дума «Хрестец камінний край Любчича», любовна елегія «Думка») за виданням 1995 р. Зокрема, йдеться про романтичні риси поезії автора, образність та поетику текстів, порівнюються тематика й мотиви творчості Михайла Мінчакевича й українських романтиків: Маркіяна Шашкевича, Миколи Петренка та ін. Поетика творчості письменника формувалася під впливом віршів М. Шашкевича та інших галицьких авторів, але є риси, спільні й зі східноукраїнською літературою першої половини XIX ст., та й із творчістю європейських романтиків. У віршах М. Мінчакевича є т. зв. «комплекси слів» (Д. Чижевський), характерні для українського романтизму. Прагнення показати тяглість історії русинів виявляється у послуговуванні епізодами з часів Київської Русі, згадками про видатних історичних осіб минулого. Водночас автор намагається вписати русинів і в європейську історію, демонструючи кровні зв'язки руських князів із правителями різних держав. Поезії «Сатира», «Розсвіт», «Роксолян» підпорядковані загальним настроєм «Руської трійці» і мотивами, і образністю, в них відчутний вплив М. Шашкевича. Водночас вірші Мінчакевича близькі до народної творчості, оскільки в них є пісенний стрій, рефрени, звуконаслідування. Дослідження мотивів лірики автора виявило характерні для романтичної поезії зображення переживань ліричного героя, кохання, розлуки, зради, а також історичні та патріотичні теми лірики. Поезія Михайла Мінчакевича як складова феномену «Руська трійця» уможлиблює поглиблене вивчення процесів, які відбувалися в українській культурі першої половини XIX ст.

Ключові слова: Михайло Мінчакевич, «Син Русі», поетика, романтизм, образ.

РОМАНТИЧЕСКАЯ ПОЭТИКА ПРОИЗВЕДЕНИЙ МИХАИЛА МИНЧАКЕВИЧА В СБОРНИКЕ «СЫН РУСИ»

О.П. Новик

Бердянский государственный педагогический университет
Украина, 71111, г. Бердянск, ул. Шмидта, 4
E-mail: noviop@gmail.com

Авторское резюме

Рассматриваются стихотворения Михаила Минчакевича, размещенные в рукописном сборнике «Сын Руси» (в издании 1995 г.): «Сатира», «Розсвіт», «Роксолян», «Розлука», дума «Хрестец камінний край Любчича», любовная элегия «Думка». В частности, рассмотрены черты романтизма в поэзии автора, образность и поэтика текстов, сравниваются тематика и мотивы творчества Михаила Минчакевича и других романтиков, например Маркияна Шашкевича, Николая Петренко и др. Поэтика творчества писателя формировалась под влиянием стихотворений М. Шашкевича и других галицких авторов, но есть в ней черты, общие и с восточноукраинской литературой первой половины XIX в., да и с творчеством европейских романтиков. В стихах М. Минчакевича есть т. н. «комплексы слов» (Д. Чижевский), характерные для украинского романтизма. Стремление продемонстрировать древность истории русинов проявилось через описание событий времен Киевской Руси, упоминание об известных исторических лицах прошлого. Одновременно автор пытается показать и влияние русинов на европейскую историю, демонстрируя кровные связи русских князей и правителей разных государств. Стихотворения «Сатира», «Розсвіт», «Роксолян» передают общие настроения «Руськой троицы» и мотивами, и образностью, в них ощущается влияние М. Шашкевича. В то же время стихи Минчакевича близки к народному творчеству: песенный строй, повторения, звукоподражания, как и мотивы лирики, дают возможность сравнения их с фольклором. Поэзия автора как составляющая феномена «Руськой троицы» отображает процессы, которые происходили в украинской культуре первой половины XIX ст.

Ключевые слова: Михаил Минчакевич, «Сын Руси», поэтика, романтизм, образ.

THE POETICS OF ROMANTICISM OF MYKHAILO MINCHAKEVYCH'S WORKS IN *THE SON OF RUS*

O.P. Novyk

Berdiansk State Pedagogical University
4 Schmidta Street, Berdiansk, 71111, Ukraine
E-mail: noviop@gmail.com

Abstract

The article analyses Mykhailo Minchakevych's poems "Satire", "Rozsvit", "Roksolana", "Separation", dumka "Cross stone near Lyubchych", love elegy "Dumka" from the manuscript collection *The Son of Rus* (1995), with the focus on the poetics of romanticism and imagery. The author compares the themes and motives in Mykhailo Minchakevych's poetry with those of other Romanticists (Markiy Shashkevich, Mykola Petrenko). The poetics of Minchakevych's works was influenced by the writing of Markiy Shashkevych and other Galician authors; however, it demonstrates the similarities with East Ukrainian literature of the first half of the 19th century as well as European Romanticism. Mykhailo Minchakevych uses the so-called "word complexes" (D. Chyzhevsky), inherent to Ukrainian Romanticism. His desire to demonstrate the Rusinian great history is manifested in his reminiscences of the time of Kievan Rus and allusions to famous historical figures of the past. Similarly, the poet tries to show the influence of the Rusins on European history by mentioning the ties of blood between the Russian princes and European rulers. The poems "Satire", "Rozsvit", "Roksolana" convey the moods of "Russian Trinity" both through motives and imagery, thus revealing the influence of Markiy Shashkevych. Mykhailo Minchakevych's poems are also close to folklore, which becomes evident in their motives, composition, and the use of repetitions and onomatopoeia. Minchakevych's poetry as a component of the "Russian Trinity" phenomenon reflects the processes that took place in the Ukrainian culture in the first half of the 19th century.

Keywords: Mykhailo Minchakevych, *The Son of Rus*, poetics, Romanticism, image.

Українська романтична поезія в ХХ–ХХІ ст. була і залишається об'єктом дослідження багатьох науковців, попри це, численні твори вивчено лише побіжно. Явище романтизму в літературі ХІХ ст. розглянуто на рівні змісту й форми такими вченими, як Н. Берковський, Т. Бовсунівська, Є. Нахлік, Д. Чижевський та іншими літературознавцями, огляд праць яких було раніше зроблено в монографії «Неповторність повторного» [4]. Послугуючись теоретичними розвідками про поетику романтичної літератури, здійснимо спробу виокремити

риси романтичної поетики у творчості Михайла Мінчакевича, зокрема в його текстах, що увійшли до збірки «Син Русі». Задля глибшого розуміння творчості цього письменника необхідно розглянути поезію митця крізь призму української романтичної поезії, порівняти з текстами авторів, які мали вплив на творчість Михайла Мінчакевича.

Збірка «Син Русі, ілі Собрание стихотворов в рускім языку от клеру Семінарії єнеральной в Л[ь]вів городі, руского краю Метрополіі. Року 1833» стала одним із ключових моментів діяльності «Руської трійці» та інших західноукраїнських романтиків початку ХІХ ст. Перша рукописна збірка віршів Маркіяна Шашкевича та його побратимів датувалася 1833 р., тобто ще до появи «Русалки Дністрової» у 1836 р. Цю збірку видано в 1995 р. з передмовою і примітками Євгена Нахліка [2]. Структура і зміст збірки не становлять собою модний у ті часи салонний альбом [9], а є спробою передати патріотичні настрої молоді, яка прагнула пробудити народ до національного відродження.

Одним із авторів рукописної збірки «Син Русі» був Михайло Андрійович Мінчакевич (1808–1879). Для розуміння творчості автора важливим є дослідження постаті митця в контексті епохи. Біографію письменника подає у передмові до видання «Сина Русі» 1995 р. Євген Нахлік. Зокрема, науковець зауважує, що поет походив із сім'ї священника (с. Бережниця Вижня Сяноцького округу). Початкову освіту отримав у нормальній школі отців-василіан у с. Лаврові, навчався у Самбірській гімназії. Михайло Мінчакевич з 1830 р. став студентом Львівського університету і Львівської духовної семінарії, як і інші романтики, збирав фольклор, укладав збірники. Поет товаришував із поетами «Руської трійці», увійшов до революційного польсько-українського підпілля – організації «Союз друзів народу», яка підпорядковувалася Товариству польських карбонаріїв (радикальна суспільна течія з ідеями республіканізму, повалення монархії через збройне повстання, звільнення селян, цілковитої рівноправності осіб і станів). У 1838 р. був заарештований, ув'язнений на три роки. Відомий як автор патріотичних поезій, частина яких вміщена в збірці «Син Русі».

Вирішальну роль для формування стилю Михайла Мінчакевича відіграла співпричетність до гуртка семінаристів Маркіяна Шашкевича. Зокрема, це виявилось у романтичних віршах на рівні патріотичної проблематики. М. Шалата у книзі «Будителі. «Руська Трійця» та її послідовники» пише про широке розуміння явища «Руська трійця»: «організований і керований Шашкевичем гурток семінаристів – українських патріотів – у Львівській духовній семінарії в середині 1830-х років, до якого належали й Микола Устиянович, Михайло Мінчакевич, Іван Білинський та інші» [14: 5]. О. Петраш у праці «Подвижники української ідеї. Маркіян Шашкевич та його побратими» пише

про альбом «Руська зоря», куди «члени гуртка вписували українською мовою різні, найбільш велемовні, на їхню думку, поетичні вислови чи народні афоризми. Сам Шашкевич вніс такі слова: "Світи, зоре, на все поле, закінь місяць зійде", що мали стати епіграфом майбутнього альманаху «Зоря» і які наче розкривали алегоричний зміст його заголовку. Тут імена М. Кульчицького, І. Білинського, Й. Охримовича, М. Урицького, М. Мінчакевича та інших – одне слово, однодумців у Марка було багато. І число їх дедалі зростало, бо вмів він переконувати і об'єднувати навколо себе» [5: 21]. Той само дослідник звернув увагу і на назву збірника «Син Русі» (1833): «Вже у самій назві було багато сміливого, гордо-непокірного, а вміщені у збірнику поезії (всього п'ятнадцять, з них дві М. Шашкевича "Слово до чителів руського язика" і "Дума") вражали своєю щирістю, хоч часто були зовсім учнівські з художнього боку» [5: 20]. Така оцінка («учнівські з художнього боку») не зовсім точно передає зміст текстів, які важливі були найперше ідейним наповненням, а вже потім, художнім втіленням проблематики.

Микола Ткачук, досліджуючи поезію «Руської трійці», пише і про вірші М. Мінчакевича «Сатира», «Розсвіт», «Роксолян»: «Молодий поет створив свої поезії на основі народної мови, розмовно-пісенних інтонацій. Він висміює роз'єднаність русинів ("Сатира"). "Розсвіт" – це пейзажний образок вранішнього галицького сільського простору. Майстерніше написано вірш "Роксолян", сповнений патріотичних та волелюбних мотивів. Автор захоплюється рідною землею, її людністю, хліборобами, їх працьовитістю, звичаями. Рефрен

«Пляск – плеснім

Руками,

Туп – тупнім

Ногами»

імітує танець українців, їх рух, могутню дію, як нестримний потік гірської ріки, життєлюбство, що перемагає на своєму шляху усі перешкоди» [9: 49]. Загалом у збірку увійшли поезії «Сатира», «Розсвіт», «Роксолян», «Розлука» і, можливо, подана як анонімна дума «Хрестец камінний край Любича», авторство якої Є. Нахлік, як і М. Возняк, приписує Михайлові Мінчакевичу [6: 11]. У виданні 1995 р. в додатках вміщено ще й любовну елегію поета «Думка».

Євген Нахлік, характеризуючи збірку «Син Русі», говорить, що вірші, вміщені в книзі, художньо нерівноцінні. Вчений називає серед кращих творів збірки саме поезію Маркіяна Шашкевича та Михайла Мінчакевича [3: 19].

Літературознавці робили нечисленні спроби охарактеризувати поезії зі збірки «Син Русі». Так, «Розсвіт» Микола Ткачук назвав пей-

ажним образом «вранішнього галицького сільського простору», вочевидь ґрунтуючи своє враження від кількох діалектних слів і згадкою про гору в останніх рядках. Раніше К. Студинський вже писав про «дар помічання» у цій поезії М. Мінчакевича [7: V]. Поезія романтиків містить прагнення показати характери героїв у взаємозв'язку з природою, де пейзаж використовувався як засіб психологічного паралелізму для відтворення душевного стану ліричного героя. Загалом же картина вранішньої природи «Розсвіту» Михайла Мінчакевича зі снопом світла, запахом гречки і диму, звуками співу півня, пташок, клепання кіс, трубіння ловців – все це малює пасторальну картинку, яка могла би бути описана багатьма романтиками, настільки узагальнені й знеособлені образи. При цьому загальна картина світанку є живописною, поєднання візуальних, слухових образів і запахів робить її панорамною, передає щире захоплення сходом сонця:

З-понад гори луч видати,
Ясне світло ранок родит,
Луна хоче-сь огнем яти.

Ах, як царско сонце сходить! [6: 25].

Метафоричне поєднання образу сонця, яке ясным світлом народжує ранок, з образом гори характерне для багатьох зразків усної народнопоетичної творчості, з якої романтики черпали художні засоби. М. Мінчакевич доповнює цю картину словом «царско», прагнучи не просто скористатися синестезійними образами для унаочнення пейзажу, але й підкреслити силу емоцій, вражень ліричного героя від побаченого.

Проблематика і мотиви віршів поета перебувають у рідній традиційній для українського романтизму тем. Тут можна завважити близькість творчості Михайла Мінчакевича до його побратима Маркіяна Шашкевича, під впливом творчості якого поет вочевидь перебував. Микола Ткачук, покликаючись на дослідження Юрія Шевельова про поетику романтичних творів М. Шашкевича, зазначив, що мова лірики поета характеризується значною мірою умовністю і лексики, і фразеології, пейзаж має абстрактно-загальний характер [9: 17], проте поетична безпредметність, як слушно пише М. Ткачук, не шкодить, бо виражає «почуття самі по собі» [9: 9]. Такого плану пейзаж ми бачимо і в поезіях Михайла Мінчакевича.

Мотиви кохання й розлуки, розбрату й національного відродження поєднують твори М. Мінчакевича з текстами як поетів «Руської трійці», так і зі східноукраїнськими романтиками, а надто, якщо вірші митця порівняти з усною народною творчістю, то є очевидним, що більшість із них наповнені фольклорною образністю. Дмитро Чижевський писав про існування в літературі певного стилю не лише характерних слів,

що постійно повторюються (Schlüsselwörter), але й цілих «комплексів слів» («словесних полів» (Wortfelder)) [13: 410]. Відповідно образ творця, поета постає у віршах багатьох романтиків, про що свого часу завважив Д. Чижевський: «У жодну літературну епоху не писалося стільки про поета, про його фах, як у добу романтизму. А найбільше на цю тему було виспівано віршів» [12: 71]. Поет у творах Михайла Мінчакевича вочевидь насамперед має оспівувати історію і славу рідного краю, численні романтичні мотиви, якими послуговується автор, свідчать про обізнаність письменника з комплексами слів як європейської, так і української літератури.

Такі «комплекси слів» українського романтизму були спільними для багатьох авторів, а надто авторів поезії. У вірші Михайла Мінчакевича «Розлука» навколо ключового слова «розлука» згруповано такі слова, як «дорога», «їхати», «серце», «душа», «надія», «на незабудь», «рученька», «розмова», «приїду» та ін. Цей «комплекс слів» звучить і в поезіях Михайла Петренка, де йдеться про розставання з коханою: «Минулися мої ходи», «Чи бачив хто славянську дівчину» і в творах інших авторів. Лірична поезія Мінчакевича «Думка», де закохані порівнюються з парою голубів, яких розлучили, перегукується з віршем Михайла Петренка «Туди мої очі», автор якого називає кохану дівчину голубкою, і також лунає мотив нещасної долі, розлуки. У поезії Миколи Костомарова «Голубка» є подібний мотив, і використано образ голубки, яку розлучили з коханим: «голубонько біла», «голубочко сиза», «голубочко хвора», «голубко вірненька» – низка варіацій епітетів до нього. Очевидним є послуговування М. Мінчакевичем романтичною образністю для передачі почуттів ліричного героя поезії «Розлука», і спільність таких символічних образів з віршами інших романтиків.

До порівняння необхідно залучити й поезію М. Шашкевича «Роспука» з «Русалки Дністрової» [8: 70–71], де автор послуговується тим само комплексом слів, є образи голуба, ворона, мотиви розпачу і сирітства:

Летит ворон чорнокрилий –
За ним загуділо,
Щастє моє гаразд милий
На віки зниділо.

Тяжко голубу малому
Гори перебити
Ой ще тяжче безродному
На сем світі жити [8: 70].

Поезія «Розлука» Михайла Мінчакевича за структурою близька до народної пісні, є повтор рядка як приспіву: «Будь ми здорова, будь ми здорова».

Мотив розлуки і нещасливого кохання в романтизмі дуже часто пов'язаний з мотивом сирітства, смерті, злої долі, чужої сторони, і вірші М. Мінчакевича не є винятком. У «Думці» остання строфа звучить так:

А як в чужі де сторони
Попід небо летит синє,
Може, паде в орла шпони,
І голубка моя згине! [6: 38].

Передрікання загибелі коханої і смерті як розлуки тут перегукується з темою синього неба – такого популярного романтичного мотиву свободи, Божої благодаті і прагнення вирватися з несправедливого світу. Подібний мотив лунає у творі Михайла Петренка «Небо». У вірші Маркіяна Шашкевича «Туга за милою» також є мотив розлуки з милою, що доповнюється образами неба, крил, сокола, польоту:

Коби мені крильці мати,
Соколом злетіти,
Тяжку тугу из серденька
При милій розбити!» [8: 77].

Історичні й легендарні мотиви звучать у думі «Хрестец камінний край Любачева», автором якої вважають М. Мінчакевича. За жанром поезія ближча до балади, аніж до думи, проте наприкінці є настановна батьків своїм дітям, що не характерно для романтичної балади. Письменник переповідає легенду про закоханих, які запрягалися на вірність, а потім зрадили своїм обітницям. Колоритним є опис сцени покарання зрадників: у полі, під час жнив, зі згадками про старих богів Дажбога, Стрибога, паралелізмом змалювання стихії і людської долі. Перун – грім спалює капицю, де від негоди заховалися хлопець і дівчина, караючи їх за те, що вони «криво присягали». Залучає автор і образ сов, які проклинають уночі, а у вуста батьків вкладає слова, які вони говорять удень над могилою:

Вдень приходєт отец-мати
І так діти навчають:
«Бог нас довго не карає,
Бт-сьмо-сь гріхів сповідали;
Б'є перуном, хто-сь не кає,
Як тих, що фалш присягали» [6: 24].

Прагнення відтворити народну легенду у власній оригінальній поезії баладного типу не було винятковим явищем, це типово для романтиків. Оскільки романтизм перебував у стадії становлення, логічно, що вірші семінаристів містили повчальні фрагменти. Сама

ж дума «Хрестец камінний край Любачева» є романтичною історією про кохання і зраду, в якій долучається мотив гріха і покари. Михайло Мінчакевич поєднує християнський мотив із покаранням Перуном, Дажбогом, Стрибогом, таке двовір'я є і свідченням інтересу автора до слов'янської міфології і впливом фольклору на романтика.

«Роксолян, ілі танец рускій» – поезія Михайла Мінчакевича стилізована під народну пісню, з повторами, що надають віршеві танцювального ритму і є словесним відтворенням танцювальних рухів зі звуконаслідуванням: «Пляск – плеснім / Руками, / Туп – тупнім / Ногами». Пісня-супровід до танцю наповнюється не тільки звуконаслідуванням і описом рухів у приспіві, але й вказівкою про це у першій строфі:

Ідім колом десь русина –
Так дід гуляв і родина... [6: 26].

Стилізацією під народну пісню послуговувалися західноукраїнські романтики, наприклад, вірш Івана Гушалевича «Де єсть руська отчизна? (Співаємо по путі народній «Дай же, боже, добрий час») має приспів «На-на-на-на-на-на, / Ой там руська отчизна!» [10: 491–492]. «Піснь козацька» Тимка Падури також містить приспів зі звуконаслідуванням «Гей, козаचा, на врага, / Гурра-га, гурра-га!» [10: 335–336]. У східноукраїнських романтиків, наприклад, у Амвросія Метлинського, є подібні вкраплення у поезії, окрім того, часто використовують епіграфи з народних пісень, з якими перегукується оригінальний текст:

Гей, братця, гей, братця, то наша дорога,
А не місце тепле в панського порога! [10: 109].

Попри легкість ритмічної структури вірша М. Мінчакевича, змістове наповнення є послідовним утвердженням власної приналежності до Русі, її традицій, історії і патріотичного пориву. Як і в інших поезіях збірки «Син Русі» («До синов Русі», «Слово до читателей руского языка»), висновком є теза: «Бо Русь – край наш, наша мати» [6: 27]. До цієї тези автор підводить читача поволі, починаючи зі згадки про давні часи, пам'ять роду землеробів, які вирощували на цій землі овес, ячмінь, жито й пшеницю. Старі свята з дохристиянських часів і багатство руської землі поет оновлює, єднаючи зі сучасністю:

Ту єст Дажбог і коляда,
Ту сут овци, воли, стада,
Ту ся родит команица –
Русь всім полна, як кошница [6: 27].

Йдеться і про давні бої з татарами, і про співи Бояна, і про русинське жіноцтво, яке уславило королівські родини Європи:

Красил женській пол. Наш рускій
Трон угерській, польській, прускій.

Жил і француз в руском лоні,
Бо русинкі мав на троні [6: 27].

Для романтиків як західноєвропейських, так і для українських, характерним був інтерес до історії своїх народів, прагнення відродити славу історичного минулого нації. З. Геник-Березовська слушно писала: «Наприкінці XVIII – на початку XIX ст. історизм стає визначальною ознакою і проявом українського перед романтизму та романтизму, що аж ніяк не виключає недооцінки решти елементів, які визначили загальний характер обох цих напрямів. Отже, саме "історичною" гранню українське романтичне письменство найтісніше дотикається до європейських і, зокрема, слов'янських літератур» [1: 96]. Окрім захоплення фольклором, романтики змальовували старі часи, демонструючи силу, міць держави і мужність її захисників. При цьому романтики харківської школи здебільшого писали про козацьку державу, Січ, козацьку звиягу, морські походи, війни й полони в заморських державах, а ось західноукраїнські романтики акцентували увагу на подіях ще давніших часів, зверталися до історії могутньої держави – Київської Русі. Етнонім «русин» у текстах Михайла Мінчакевича постає поруч із назвою держави – Русь. Таким чином, здійснюється апеляція до старої слави предків, демонструється тяглість традицій.

Західноукраїнські романтики також звертаються до образів князів Київської Русі, барокової доби, намагаючись подати ідеал захисника вітчизни й віри. У тексті «До Перемишлян» Миколи Устияновича поруч виводяться два історичні персонажі з різних часів існування української державності:

А як не згине насильність толпава,
Як розіллється терпеливости мірка,
Знайдеться скоро козацькая слава,
Знайдем Богдана, знайдем Владимирка
І поспитаєм: «Чия тут земляця?
Чия тут мати? Чия тут столиця?» [11: 61].

Таке поєднання є підтвердженням тези про прагнення відновлення державності України через «відродження мілітарних традицій вітчизняного державотворення – давньоруських і козацьких» [3: 128].

Водночас у творах західноукраїнських романтиків йде мова й про те, що русини своїми міжусобицями руйнували власну державу в різні часи. У поезії Михайла Мінчакевича з назвою «Сатира», яку Є. Нахлік означив як вірш-алегорію, висміюються братські чвари, що шкодять державі. Поезія «Сатира» мотивами перегукується із «Думою» гетьмана Івана Мазепи, де також порушується проблема розбрату і страждання України через її синів, які не хочуть протистояти ворогам у єдності, а хиляться до чужих володарів (хтось до

ляха, хтось до москаля), ладні продатися, щоб зберегти свою вигоду. М. Мінчакевич в романтичному ключі пише про вплив нечистої сили, яка примушує до розбрату:

Що за дідько ту рогатий,
Брат не хоче брата знати,
Єдин впертий, другий думний,
Оба кажут: «Я розумний»... [6: 23].

Брат іде проти брата, вважаючи сусіда ріднішим, братається з жидом, і порожніми стають слова «Ти, русине». Ця болюча проблема і в бароковій, і в романтичній українській літературі звучить у багатьох поетів як застереження для сучасників. Апелювання до історії задля розкриття актуальних проблем, паралелі між минулим і сучасним, пошук шляхів розбудови держави – все це було характерним для громадянської течії романтичної поезії.

Поезія Михайла Мінчакевича позначена впливом передромантичної і романтичної течій в українській західноукраїнській літературі, насамперед, авторів «Руської трійці». На рівні змісту і форми поезії митця виразним є вплив усної народної творчості, тематика близька до творів як європейського, так і східноукраїнського романтизму. Поетика віршів Мінчакевича, що є частиною збірки «Син Русі», підпорядкована впливу романтичних тенденцій в літературі того часу. Художні засоби подібні до творів усної народної творчості (сталі епітети, звуконаслідування, рефрени), символіка романтична, тематика й проблематика типова для романтичних поезій, ліричні герої також змальовані в романтичному дусі. Мотиви кохання, розлуки, зради, гріха й покари, патріотизму, неприйняття світу сучасного і героїзація минулого у поезії Михайла Мінчакевича демонструють вияви романтичного. Вивчення творчості маловідомого автора першої половини ХІХ ст. уможливує поглиблене розуміння процесів, що відбувалися в українській літературі того періоду і відкриває подальшу перспективу для порівняльного аналізу творчості західноукраїнських романтиків.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Геник-Березовська З.* Грані культур. Бароко. Романтизм. Модернізм. Київ: Гелікон, 2000. 368 с.

2. *Нахлік Є.* Давня Русь у творчості західноукраїнських романтиків // Дзвін. 1997. № 2. С. 125–132.

3. *Нахлік Є.* З перших спроб нової літератури в Галицькій Русі // Син Русі (1833): перша рукописна збірка віршів Маркіяна Шашкевича та його побратимів / Упоряд., передм. і прим. Є. Нахліка. Львів: Львівські новини, 1995. С. 14–20.

4. Новик О. Неповторність повторного. Барокові традиції в літературі українського романтизму: монографія. Харків: Майдан, 2011. 366. [1] с.
5. Петраш О. Подвижники української ідеї. Маркіян Шашкевич та його побратими. Літературознавчі дослідження. Посібник для вищих і середніх навчальних закладів. Тернопіль: Книжково-журнальне видавництво «Тернопіль», 1996. 165 с.
6. Син Русі (1833): перша рукописна збірка віршів Маркіяна Шашкевича та його побратимів / Упоряд., передм. і прим. Є. Нахліка. Львів: Львівські новини, 1995. 44 с.
7. Студинський К. Причинки до історії культурного життя Галицької Русі в літах 1833–47 // Кореспонденція Якова Головацького в літах 1835–49. Львів, 1909. [6], СХХХVIII, 463 с. (Збірник філол. секції НТШ. Т.11/12).
8. «Русалка Дністрова»: док. і матеріали / АН УРСР, Ін-т сусп. наук, Центр. держ. іст. архів УРСР у Львові; [упоряд.: О. А. Купчинський (ст. упоряд.) та ін.; редкол.: Ф. І. Стеблій (відп. ред.) та ін.]. Київ: Наукова думка, 1989. 542. [2] с.
9. Качук М., Ткачук О. Маркіян Шашкевич. Дослідження. Тернопіль: Медобори, 2009. 248 с.
10. Українські поети-романтики 20–40-х років ХІХ ст. Київ: Вид. худ. літ. «Дніпро», 1968. 635 с.
11. Устиянович М. Поезії. Київ: Рад. письменник, 1987. 255 с.
12. Чижевський Д. Слов'янський романтизм // Слово і час. 2005. № 8. С. 51–65; № 9. С. 65–78.
13. Чижевський Д. Українське літературне бароко / вибр. праці з давньої літератури, передм., підгот. тексту О. Мишанич. Київ: Обереги, 2003. 576 с.
14. Шалата М. Будителі. «Руська Трійця» та її послідовники: Нариси. Дрогобич: Коло, 2011. 112 с.

REFERENCES

1. Henyk-Berezovska, Z. (2000) *Grani kul'tur. Baroko. Romantizm. Modernizm* [The faces of cultures. Baroque. Romanticism. Modernism]. Kyiv: Gelikon.
2. Nakhlik, Ye. (1997) *Davnya Rus' u tvorchosti zakhidnoukraïnsk'ikh romantikiv* [Old Rus in the Works of Western Ukrainian Romantics]. *Dzvin*. 2. pp. 125–132.
3. Nakhlik, Ye. (1995) *Z pershikh sprob novoi literaturi v Galits'kiy Rusi* [From the first attempts of new literature in Galician Russia]. In: Shashkevich, M. et al. *Sin Rusi (1833)* [The Son of Rus (1833)]. Lviv: L'vivs'ki novini. pp. 14–20.
4. Novik, O. (2011) *Nepovtornist' povtornogo. Barokovi traditsii v literaturi ukraïnsk'ogo romantizmu* [The Uniqueness of the Repeated. Baroque Traditions in the Literature of Ukrainian Romanticism]. Kharkiv: Maydan.
5. Petrash, O. (1996) *Podvizhniki ukraïnsk'oi idei. Markiyan Shashkevich ta yogo pobratimi. Literaturoznachni doslidzhennya* [The ascetics of the Ukrainian idea. Markian Shashkevich and his brothers. Literary Studies]. Ternopil: Ternopil'.
6. Shashkevich, M. et al. (1995) *Syn Rusi (1833)* [The Son of Rus (1833)]. Lviv: L'vivs'ki novini.

7. Studinsky, K. (1909) Prichinki do istorii kul'turnogo zhittya Galits'koї Rusi v litakh 1833–47 [Reasons for the history of cultural life of Galician Russia in the years 1833–47]. In: Golovatsky, Ya. *Korespondentsiya Yakova Golovats'kogo v litakh 1835–49* [Yakov Golovatsky's Correspondence in 1835–49]. Lviv: K. Studinsky.

8. Kupchinsky, O.A. (ed.) (1989) *Rusalka Dnistrova* [The Mermaid of the Dniester]. Kyiv: Naukova dumka.

9. Tkachuk, M. & Tkachuk, O. (2009) *Markiiian Shashkevych. Doslidzhennia* [Markian Shashkevich. Research]. Ternopil: Medobori.

10. Derkach, B.A. (ed.) (1968) *Ukraїns'ki poeti-romantiki 20–40-kh rokiv XIX st.* [Ukrainian Romantic Poets of the 1820s – 1840s]. Kyiv: Dnipro.

11. Ustyianovych, M. (1987) *Poezii* [Poetry]. Kyiv: Rad. pis'mennik.

12. Chizhevsky, D. (2005) Slov'yans'kiy romantizm [Slavic Romanticism]. *Slovo i chas*. 8. pp. 51–65; 9. pp. 65–78.

13. Chizhevsky, D. (2003) *Ukraїns'ke literaturne baroko* [Ukrainian Literary Baroque]. Kyiv: Oberegi.

14. Shalata, M. (2011) *Buditeli. "Rus'ka Triytsya" ta її poslidovniki* [Awakeners. "Russian Trinity" and its followers]. Drohobych: Kolo.

Новик Ольга Петровна – доктор філологічних наук, професор кафедри української та зарубіжної літератури і порівняльного літературознавства Бердянського державного педагогічного університету (Україна).

Новик Ольга Петрівна – доктор філологічних наук, професор кафедри української та зарубіжної літератури і порівняльного літературознавства Бердянського державного педагогічного університету (Україна).

Olha P. Novyk – Berdyansk State Pedagogical University (Ukraine).

E-mail: noviop@gmail.com